

Інформація

О. О. Левицька

Всеукраїнська науково-практична конференція «Суспільні трансформації і безпека: людина, держава, соціум» (м. Львів, 17 червня 2016 р.)

17 червня 2016 р. відбулась Всеукраїнська науково-практична конференція «Суспільні трансформації і безпека: людина, держава, соціум», спів-організаторами котрої виступили ДУ «Інститут регіональних досліджень імені М. І. Долишнього НАН України» та Львівський інститут Міжрегіональної Академії управління персоналом (МАУП).

Проведена конференція стала продовженням роботи філії кафедри менеджменту організацій Львівського інституту МАУП, що діє при відділі соціально-гуманітарного розвитку регіону під керівництвом доктора економічних наук, професора У. Я. Садової, і засвідчила багаторічну традицію співпраці Львівського інституту МАУП з представниками академічної науки.

Тематика конференції охоплювала висвітлення таких питань, як:

- суспільні трансформації та проблеми соціалізації особистості;
- психологічні особливості управління освітніми процесами в суспільстві знань;
- історичний і політичний контексти суспільних трансформацій;
- соціокультурні та економічні наслідки міграції в Україні та світі;
- міграція людських ресурсів як чинник формування нового глобального світу;
- безпека бізнесу та ризик-менеджмент в умовах економічних трансформацій;
- соціальна економіка та соціальна безпека в умовах суспільних трансформацій.

З вітальним словом виступила заступник директора з наукової роботи Львівського інституту МАУП, к.е.н. *О. С. Гринькевич*, наголосивши на актуальності тематики конференції у світі останніх подій в Україні. Також вона вказала на потребу у фаховій науковій думці щодо впливу сучасних суспільних трансформацій на різні складові національної безпеки.

Пленарне засідання продовжила співголова оргкомітету конференції, д.е.н., професор *У. Я. Садова*. У своїй доповіді «Транскордонне співробітництво як чинник євроінтеграційних процесів в Україні» доповідач звернула увагу на актуальні проблеми та перспективи розвитку транскордонного співробітництва, суттєві трансформації транскордонних відносин України, пов'язані з впливом як внутрішньополітичних, так і євроінтеграційних чинників. Науковець детально розповіла про специфіку відносин України та Польщі в контексті міграційного обміну, зазначила, що Польща є основною країною призначення для довготермінових трудових мігрантів, частка яких становить 22,5% від загальної кількості українських заробітчан, а також зауважила, що наразі в Польщі перебуває близько 800 тис. українських працівників. Потреба польських роботодавців у робочій силі з України стрімко зростає (кількість дозволів на працю, виданих громадянам України, за останні 5 років збільшилась майже у 5 разів). Далі доповідач чітко розмежувала інтереси України та Польщі в міграційному обміні і міру втілення цих інтересів у національних стратегіях розвитку. На думку У.Я. Садової, сьогодні відбувається формування територіальних

© О. О. Левицька, 2016.

міграційних систем як міжрегіональних ринків праці, які розвиваються за власними законами. Саме такі системи мають лягати в основу програм реалізації стратегії зростання регіонів і держав. У підсумку було підкреслено, що транскордонне співробітництво України та країн-членів ЄС має високий мобілізаційний і модернізаційний потенціал спільного соціально-економічного розвитку, а міграційний аспект є невід'ємною частиною транскордонних відносин і потребує подальшого дослідження.

Філософсько-психологічний аспект сучасних суспільних трансформацій представила асистент кафедри філософії Львівського національного університету імені Івана Франка, доцент кафедри соціально-гуманітарних і фундаментальних дисциплін Львівського інституту МАУП, к.філос.н. *О. Б. Сарабун*. Її доповідь «*Безвідповідальність як асоціальність у концепції Ж. –П. Сартра*» викликала жваву дискусію серед учасників конференції та роздуми щодо можливостей перенесення екзистенціальної філософії Жана-Поля Сартра (Jean-Paul Sartre) у площину теперішнього часу. Головною думкою доповідача було те, що той, хто лише старанно виконує свої обов'язки та обмежується підкоренням вказівкам, хто не демонструє власної життєвої позиції, не виявляє ініціативи – не спроможний бути відповідальним.

Продовженням філософського напрямку роботи конференції став виступ *Л. Г. Кудрик*, к.філос.н., доцента кафедри гуманітарної освіти Львівського обласного інституту післядипломної педагогічної освіти на тему «*Християнський гуманізм психолого-педагогічної концепції Памфіла Юркевича та її актуальність для українського суспільства*». Доповідач детально розглянула наукові інтереси видатного українського мислителя і педагога XIX ст. П. Д. Юркевича, його особливе релігійно-філософське світобачення, в основі якого лежить «філософія серця» з євангельським вченням про людину. Гуманістична спрямованість поглядів Юркевича, на переконання Л. Кудрик, дає можливість сучасній людині заново усвідомити і віднайти свою високу духовну сутність. На завершення науковець представила авторську книгу – переклад філософсько-педагогічної праці Памфіла Юркевича «*Читання про виховання*» – вперше українською мовою зі вступною статтею автора (*Юркевич П. Д. Читання про виховання / П. Д. Юркевич ; [переклад з рос. Л. Г. Кудрик]. – К. : Кондор, 2016. – 244 с.*).

Цікавою і водночас емоційною виявилась доповідь викладача кафедри соціально-гуманітарних дисциплін Львівського інституту економіки і туризму *М. М. Юнко*. Її дослідження стосувалось *викликів цивілізаційного розвитку та пошуку шляхів їх подолання*. Доповідач розкрила соціально-філософський підтекст глобальних проблем, з якими зіткнулося сучасне суспільство. Окремо наголосила на необхідності переходу країн від політики конфліктності та конфронтації до глобального співробітництва на засадах визнання пріоритетності загальноцивілізаційних цінностей.

Дослідження, представлене доцентом кафедри статистики Львівського національного університету імені Івана Франка к.е.н. *О. Р. Марець*, було надзвичайно інформативним і практичним (тема доповіді «*Візуалізація даних як фактор сприйняття суспільної реальності та її трансформації*»). У своєму виступі доповідач навела багато прикладів некоректного використання графічного методу та способи покращення візуалізації результатів наукових досліджень. Особливу увагу О. Р. Марець зосередила на принципах візуалізації даних та інформаційного дизайну Едварда Р. Тафті (Edward Rolf Tufte) – професора статистики, політології і комп'ютерних наук Єльського університету (США), а також зупинилась на основних моментах теорії сприйняття різних образів Вільяма С. Клівленда (William Swain Cleveland) та Роберта МакГілла (Robert McGill). Далі розглянула досвід геніального українського математика Георгія Вороного, котрий запропонував особливий вид розбиття метричного простору, позначуваний терміном «діаграма Вороного». Такий метод, за

словами О. Р. Марець, активно використовують сьогодні в різноманітних дослідженнях – від молекулярної біології до комп'ютерної графіки, оскільки «діаграми Вороного» є прикладом якісно нового підходу до візуалізації даних і підготовки презентацій. Підсумовуючи, доповідач навела рекомендації щодо ефективного представлення інформації, покращення її сприйняття, виявлення закономірностей, обґрунтування висновків дослідження тощо.

З особливим зацікавленням присутні сприйняли виступ заступника директора Львівського інституту МАУП, доцента кафедри статистики Львівського національного університету імені Івана Франка к.е.н. *О. С. Гринькевич*, присвячений *освітній міграції молоді в контексті нових можливостей та загроз для українського суспільства*. Було представлено масштабне комплексне дослідження, виконане спільно із завідувачем кафедри менеджменту організацій Львівського інституту МАУП Л. Г. Данилюк. *О. С. Гринькевич* було виголошено результати аналізу обсягу і динаміки української освітньої міграції, розглянуто основні індикатори академічної мобільності у 2013/2014 н. р. на прикладі України та Польщі. За результатами обстеження міграційних настроїв студентів ВНЗ міста Львова у 2014 р. виявлено, що основним мотиватором перебування за кордоном понад 80% опитаних студентів є знайомство з новими культурами і суспільними цінностями; 7,3% респондентів мають тверді наміри щодо еміграції у найближчій перспективі, ще 10% – потенційні мігранти. Домінуючого характеру набуває трудові міграція студентської молоді (82% львівських студентів серед цілей виїзду за кордон обрали працевлаштування), котра надає перевагу Польщі як головному пункту призначення. За станом на кінець 2014/2015 н. р. кількість українських студентів у Польщі сягала 23,3 тис. осіб, що у 11,7 разу перевищує показник у 2005/2006 н. р. На увагу заслуговує представлено групування воеводств Польщі за наявністю транскордонних територій і кількістю іноземних студентів за станом на 2014 р., котре засвідчило, що *транскордонний характер території є одним з важливих чинників варіації середньої кількості іноземних студентів у воеводствах Польщі*. Науковець розглянула також можливості і загрози освітньої міграції українців у Польщу. Попри ризики «вимивання» людських ресурсів з нашої держави, втрати частини фінансового капіталу в результаті імпорту освітніх послуг польських ВНЗ і зменшення внутрішнього попиту на вітчизняному ринку освітніх послуг, така міграція відкриває низку можливостей для українського суспільства. Це, зокрема, набуття досвіду міжкультурних комунікацій, їх використання і популяризація викладачами і випускниками, які повертаються в Україну; формування нового соціального капіталу за рахунок студентської молоді, яка здобуває транскордонну освіту і може в подальшому застосувати її для реалізації міжнародних (Україна-Польща) соціальних і бізнес-проектів; використання польського досвіду українських викладачів, які працюють у Польщі, у розробці національних і локальних стратегій розвитку університетської освіти в Україні.

Із завершальною доповіддю на пленарному засіданні виступила науковий співробітник ДУ «Інститут регіональних досліджень ім. М. І. Долішнього НАН України», доцент кафедри менеджменту організацій Львівського інституту МАУП, к.е.н. *О. О. Левицька*. Представлене дослідження *«Особливості сучасних міграційних процесів в українсько-польському прикордонні»* (у співавторстві з провідним інженером Інституту О. В. Махонюком) ввійшло в резонанс з попередньо виголошеними доповідями У. Я. Садової та О. С. Гринькевич. У своєму виступі О. О. Левицька зосередила увагу на специфіці розвитку Львівської області і Підкарпатського воеводства як прикордонних територій, виявила точки асиметрії та конвергенції цих регіонів, окреслила масштаби різних видів міграції населення на досліджуваних прикордонних територіях. За результатами аналізу було зроблено такі висновки щодо ситуації в українсько-польському прикордонні у 2014 р.: 98% усіх заяв від роботодавців Підкарпатського воеводства щодо

найму іноземців призначені для українців (*легальна трудова міграція*), 72% іноземних студентів у ВНЗ воєводства – українці (*освітня міграція*), 34% всіх туристів з-за кордону, котрі відвідали Підкарпаття протягом року, прибули з України (*туризм*). Водночас зворотний зв'язок (приїзд поляків до Львівського регіону) представлений в основному в контексті туристичної міграції (7,1% польських туристів у загальній сукупності іноземців) і маятникових переміщень у прикордонній зоні. Загалом, згідно з висновками доповідача, має місце часткова демографічна конвергенція досліджуваних прикордонних регіонів, їх етнічно-ментальна і культурна близькість, проте соціально-економічна конвергенція низька через великі диспропорції економічних показників розвитку. Такі відмінності формують відповідні фактори «виштовхування» і «притягання» міграційного ресурсу. У підсумку, О. О. Левицька зазначила, що задля вирівнювання економічних диспропорцій і підвищення якості життя по різні боки кордону необхідна добре спланована та збалансована політика транскордонного співробітництва із врахуванням головних фокусів і пріоритетів міграційної політики обох держав.

Активну участь у роботі конференції взяли також інші працівники ДУ «Інститут регіональних досліджень ім. М. І. Долішнього НАН України», а саме: провідн. інж. *І. Є. Бараняк* (тема доповіді «*Сучасний стан, тенденції та перспективи розвитку демовітворювальних процесів у Львівській області та Підкарпатському воєводстві*»); к.е.н., м.н.с. *М. В. Бачинська* (тема доповіді «*Фактори адаптації мігрантів у приймаючий соціум: теоретичний аспект*»); к.е.н., с.н.с. *В. Я. Бідак* (тема доповіді «*Класифікація чинників ризикогенності вимушеної міграції в Україні*»); к.держ.упр., с.н.с. *М. М. Біль* (тема доповіді «*Інституціональні передумови поглиблення європейської інтеграції України: людський аспект*»); к. е. н., с. н. с. *І. М. Гринчишин* (тема доповіді «*Особливості фінансування соціальних допомог в Україні*»); провідн. інж. *Л. В. Ковальчук* (тема доповіді «*Система соціальних послуг в Україні: стан, особливості, тенденції розвитку*»); к.геогр.н., с.н.с. *Р. Т. Теслюк* (тема доповіді «*Демографічні проблеми українсько-польського прикордоння*», у співавт. з *І. Є. Бараняком*).

У представлених доповідях розкривались загальні поняття суспільної трансформації та проблеми соціалізації особистості, соціально-психологічні та демографічні характеристики сучасного суспільства, релігійні та політичні контексти суспільних трансформацій, процеси соціокультурологічного та економічного розвитку суспільства тощо. Окрему увагу було звернено на особливості українсько-польського співробітництва в умовах посилення міграційних процесів, можливості та ризики освітньо-трудової міграції до Польщі, пошук шляхів ефективного реагування на зазначені виклики.

Загалом у проведенні конференції взяли участь представники 12 навчальних закладів та наукових установ, що дало змогу обмінятися досвідом і почерпнути нові ідеї для подальших наукових пошуків. Така співпраця є запорукою вироблення оптимальних моделей соціально-економічного розвитку України на тлі сучасних суспільних трансформацій.

Левицька Ольга Олександрівна – кандидат економічних наук, науковий співробітник відділу соціально-гуманітарного розвитку регіону ДУ «Інститут регіональних досліджень імені М.І. Долішнього НАН України» (e-mail: o.levytska@gmail.com).

Levytska Olha Oleksandrivna – Ph.D. (Econ.), Researcher of the Department of social and humanitarian development of the region of the SI «Institute of Regional Research n.a. M.I. Dolishniy of the NAS of Ukraine».

Надійшло 22.07.2016 р.